KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

9.11.2023

LAUSUNTO

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle

ASIA: LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ HE 41/2023 VP EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2024

VIITE: VALTIOVARAINVALIOKUNNAN ASUNTO- JA YMPÄRISTÖJAOSTON ASIANTUNTIJAPYYNTÖ 30.10.2023

Kehitysvammaisten Palvelusäätiö kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024.

Kehitysvammaisten Palvelusäätiö on omaisjärjestö Kehitysvammaisten Tukiliiton vuonna 1992 perustama valtakunnallinen yleishyödyllinen toimija.

Säätiön tarkoituksena on mahdollistaa kehitysvamman tai muun syyn vuoksi apua ja tukea tarvitsevan ihmisen hyvää elämää. Säätiö tukee perheitä ja läheisiä elämän eri vaiheissa eri toimintamuodoin.

Tarkoituksen toteuttamiseksi säätiö mm. rakennuttaa, hankkii, vuokraa ja ylläpitää asumis- ja toimintakäyttöön tarkoitettuja kiinteistöjä ja huoneistoja kohderyhmilleen. Säätiö vuokraa asuntojaan, mukaan lukien ARAn tukemia korkotukilainoitettuja asuntoja, sosiaalisin perustein. Säätiön asunnoissa asuu n. 1300 erityistä tukea tarvitsevaa vuokralaista ympäri maan.

Kehitysvammaisten henkilöiden asumisen tilanteesta

Kehitysvammaisuudella tarkoitetaan vaikeutta oppia ja ymmärtää uusia asioita.
Suomessa on noin 40 000–50 000 ihmistä, joilla on kehitysvamma. Kehitysvammaisuuden vaikutus kunkin henkilön elämään vaihtelee paljon; osalla kehitysvamma on lievä, eikä henkilö tarvitse tukea kuin joillakin elämänalueilla, osa on vaikeasti kehitysvammaisia ihmisiä, jotka tarvitsevat jatkuvaa toisen ihmisen läsnäoloa ja tukea ympäri vuorokauden.

Suomen vuonna 2016 ratifioiman YK:n vammaissopimuksen keskeiset periaatteet ovat yksilön itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus, vammaisten henkilöiden osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan sekä esteettömyys ja saavutettavuus.

Pinninkatu 51
33100 Tampere

Puh. 040 0913 500
www.kvps.fi

Nordea FI27 1146 3000 8713 65
Y-tunnus 0906150-4

Kehitysvammaisten laitos- ja asumispalvelujen asiakkaat 2010–2022

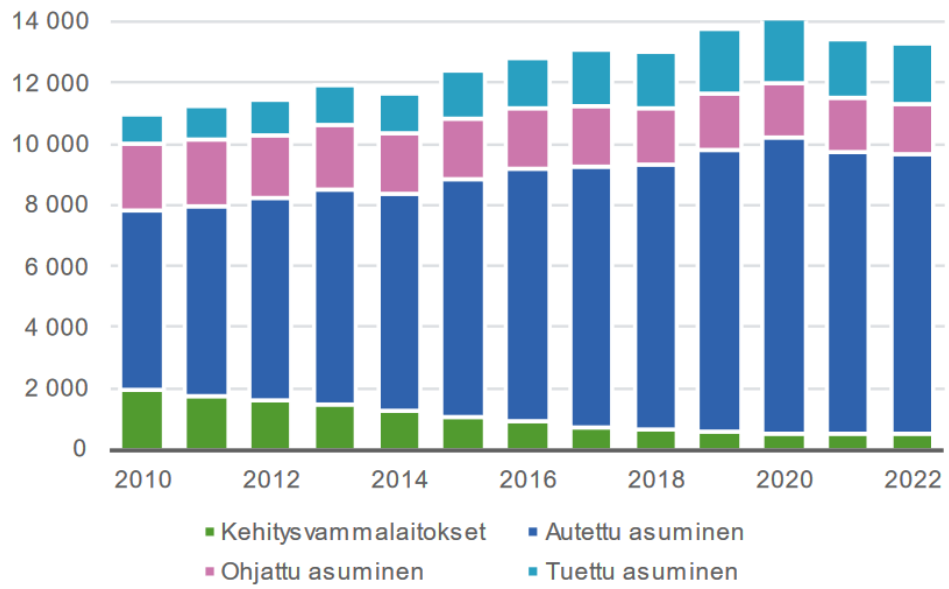

Vuoden 2022 lopussa ympärivuorokautisissa asumispalveluissa (autettu asuminen) asui 9160 kehitysvammaista henkilöä, ei-ympärivuorokautisissa asumismuodoissa (ohjattu ja tuettu asuminen) yhteensä 3300 henkilöä. Kehitysvammalaitoksissa asui 501 asiakasta. Omien vanhempiensa tai läheistensä luona asuu 35 000 - 37 000 kehitysvammaista henkilöä.

Huomionarvoista on, että kehitysvammalaitosten asukkaista ylivoimaisesti suurin osa on 0 – 17 vuotiaita.

Kehitysvammalaitosten pitkäaikaisasiakkaat ikäryhmittäin 2010–2022

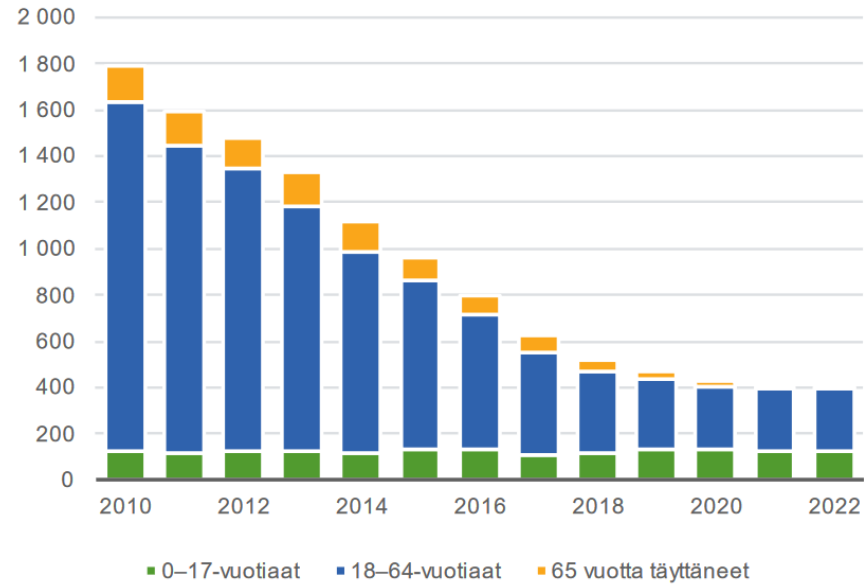

Lähteet: Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2022, THL

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

9.11.2023

LAUSUNTO

Ympäristöministeriö ja Ara toteuttivat vuonna 2023 selvityksen kehitysvammaisten henkilöiden asumisen tilanteesta (Yksilöllisyys kehitysvammaisten ihmisten asumisessa, Ara, 2023).

Selvityksen mukaan laitosasiakkaissa on paljon murrosikäisenä haasteellisesti ja väkivaltaisesti oireilevia 11–18-vuotiaita. Toiseksi suurin ryhmä ovat nuoret aikuiset ja keski- 20 ikäiset, joille tulee vaikeuksia asumispalveluissa asumisen aikana. Tässä asiakasryhmässä on myös tahdonvastaisessa hoidossa olevia henkilöitä. Laitosasiakkuus pitkittyy osin siksi, ettei sopivaa asumispalvelupaikkaa ole löytynyt kehitysvammaisen henkilön kotipaikkakunnalta. Lasten ja nuorten tilanteeseen vaikuttaa osaltaan se, että Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksen läheisyydessä sijaitseva Sateenkaaren koulu tarjoaa valtakunnallisesti opetusta kaikille kehitysvammaisille, autisteille ja psykososiaalista tukea tarvitseville oppilaille, joiden kotikuntien lähikoulut eivät pysty vastamaan heidän koulunkäyntinsä tarpeisiin.

Keskeiset huomiot talousarvioesityksen PL 35. liittyen

Talousarvioesityksessä ehdotetaan erityisryhmien asuntotuotannon avustusten myöntämisvaltuudeksi 63 M, mikä on 57 M vähemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa (120 M€). Vähennys on merkittävä ja tulee olemaan ehdottomasti haitallinen hyvinvointialueiden erityisryhmien, ml. kehitysvammaisten henkilöiden asumiskysymysten ratkaisemiseen liittyen. Ehdotamme, että myöntämisvaltuutta ei lasketa talousarvioesityksen mukaisesti.

Viimeisten vuosien aikana on selvästi ollut nähtävissä se, että kunnat ovat odottaneet sote-uudistusta, mikä on osaltaan luonut patoutunutta kysyntää asumispalvelujen lisäykseen, mikä on nyt alkanut näkyä palveluhankintoina ja kilpailutuksina kaikilla hyvinvointialueilla. Mikäli myöntämisvaltuus toteutuu ehdotetun mukaisesti, on oletettavaa, että merkittävä osa suunnitelluista hankkeista ei toteudu.

On sinänsä hyvä, että talousarvioesityksessä mainitaan, että ”erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen ja kehitysvammaisten sekä mielenterveyskuntoutujien asumistilannetta parannetaan.” Kehitysvammaisten lasten asumisen tilanne olisi kuitenkin erittäin tärkeää ottaa myös erityisesti ratkaistavaksi asiaksi yhteistyössä eri sektoreiden kesken. Myös Aran roolin tulisi olla tässä merkittävä.

Näiden huomioiden lisäksi olemme myös huolissamme hallitusohjelmassa mainittujen sosiaaliturvan leikkausten ja indeksijäädytysten vaikutuksista pienituloisten ihmisten toimeentuloon. Toimet tulevat tarkoittamaan toimeentulotuen käytön kasvua ja tulevat vaikeuttamaan pienituloisten ihmisten arkea ja elämää merkittävästi. Monella heistä on erityisen tuen tarpeita elämässään. Aran tuki erityisryhmien investointiavustuksen sekä korkotukilainoituksen kautta vaikuttaa suoraan omakustannusperiaatteilla toimivien asuinyhteisöjen kohdalla asukkaiden maksaman vuokran määrään. Tämä mahdollisuus tulisi pystyä hyödyntämään myös tällä hallituskaudella.

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

9.11.2023

LAUSUNTO

Tampereella 9.11.2023

Aarne Rajalahti, varatoimitusjohtaja, kiinteistötoimen johtaja
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö
aarne.rajalahti@kvps.fi
040 517 4447